

Framgångsfaktorer

För elevers organisering

Det ni behöver för att lyckas: "Hur kan vi som elever lyckas med att organisera oss, få inflytande på skolan och nå ut?" Det är en vanlig fråga bland elevföreningar vi är i kontakt med. För att besvara frågan så har vi på Elevernas riksförbund tillsammans med våra medlemmar samlat ihop kunskap om vad det är som gör att elevers organisering blir både fungerande och framgångsrik. Det vi kom fram till finns i det här häftet! Använd häftet som en handbok, för inspiration eller som en checklista - ni bestämmer!

Vår definition av elevers organisering och elevförening

Med elevers organisering menar vi en grupp elever som har gått ihop för att påverka på skolan i en så kallad "elevförening". Genom att organisera sig en "elevförening" betyder det alltså att ni är med i exempelvis elevråd, elevkår, elevskyddsombud, demokratiråd eller annan form av elevförening. I detta häfte kallar vi det därför för elevförening - för det är ju det ni är! Vad ni än kallar er hoppas vi att ni får användning av framgångsfaktorerna!

FRAMGÅNGSFAKTORERNA

Vad betyder framgångsfaktorerna? Här är de som vi har tagit fram och som vi utgår från i det här häftet. I nästa del kan ni läsa lite mer om dem.

- **Fungerande grupp** ← Känner alla i gruppen varandra?
- **Struktur** ← Har ni regelbundna och effektiva möten? Tar ni demokratiska beslut då?
- **Kunskaper** ← Hur ser kunskaperna om elevers rättigheter ut i elevföreningen? Vet ni hur ni ska påverka på skolan? Fått överlämning från tidigare styrelse?
- **Resurser** ← Har ni pengar? Tillgång till lokaler att ha möten i? Har ni material?
- **Relation till eleverna** ← Vet eleverna om att elevföreningen finns och kan vända sig till er?
- **Relation till skolpersonal** ← Får ni stöd av lärare? Finns forum för inflytande där elever och skolläda möts?

Tvåstegsraket!

Häftet är uppdelat i två delar. I den första delen får ni göra en nulägesanalys över hur er organisering på skolan fungerar idag. I den andra delen finns metoder för hur ni gör er elevförening mer framgångsrik!

Del 1: Nulägesanalys

- Fungerande grupp
- Struktur
- Kunskap och kompetenser
- Resurser
- Relation till eleverna
- Relation till skolpersonal

3
3
3
3
4
4

Del 2: Hur elevföreningen kan bli mer framgångsrik!

Fungerande grupp

- Känner alla i gruppen varandra?
- Samarbetar gruppen?
- Är det utvecklande att vara med i elevföreningen?
- Får alla i elevföreningen föra fram sina åsikter och höras?
- Känner alla i elevföreningen engagemang inför sitt uppdrag?

5
5
5
6
6

Struktur

- Har ni tydliga gemensamma regler i föreningen?
- Har ni regelbundna, fungerande och kreativa möten på ett sätt som passar er?
- Vet ni varför er elevförening finns och vad ni vill uppnå?
- Tar föreningen beslut på ett demokratisk sätt?

6
7
7
7

Kunskap och kompetenser

- Känner ni till vilka rättigheter ni som elever har?
- 10 rättigheter som ni som elever har rätt till
- Vet ni hur ni ska gå från idé till verklighet med ett projekt?
- Har ni kunskap om hur ni kan bedriva påverkansarbete på skolan?
- Kom ihåg att ha överlämningar med den nya styrelsen!
- Har ni kunskaper om hur ni hanterar konflikter?

8
9
10
10
10
11

Resurser

- Har föreningen egna ekonomiska resurser?
- Har föreningen koll på sin ekonomi?
- Har ni tillgång till en bra lokal och det material ni behöver?

11
11
11

Relation till eleverna

- Finns information från elevföreningen lättillgänglig för eleverna?
- Vet ni hur ni ska marknadsföra er?
- Har eleverna på skolan förtroende för er och kontaktar er om de har frågor?

12
12
12

Relation till skolpersonal

- Får ni stöd av vuxna på skolan när ni behöver det?
- Finns det fasta inflytelseforum där elever, lärare och skollledning möts?
- Är er rektor tillgänglig och öppen för era åsikter och förslag?

13
13
13

Del 1: Nulägesanalys

I första delen har vi sammanställt frågor som ni kan använda som diskussionsstartare i er nulägesanalys!

FUNGERANDE GRUPP

- ❓ Känner alla i gruppen varandra och har ni förtroende för varandra?
- ❓ Är det utvecklande att vara med i er elevförening?
- ❓ Tar ni tillvara på de kunskaper som var och en har?
- ❓ Får alla i gruppen föra fram sina åsikter och höras?
- ❓ Känner alla i gruppen engagemang inför sitt uppdrag?
- ❓ Samarbetar ni med varandra?

STRUKTUR

- ❓ Har ni tydliga gemensamma spelregler för ert arbete?
- ❓ Har ni regelbundna, fungerande och kreativa möten på ett sätt som passar er?
- ❓ Vet ni vad ni vill lyckas uppnå med er elevförening? Hur fungerar er kommunikation?
- ❓ Tar elevföreningen beslut på ett demokratiskt sätt?

KUNSKAP OCH KOMPETENSER

- ❓ Har ni kunskap om era rättigheter och hur ni kan använda er av dem?
- ❓ Vet ni hur ni ska bedriva påverkansarbete på skolan?
- ❓ Har styrelsen som rutin att göra ordentliga överlämningar till kommande styrelse?
- ❓ Har ni kunskap om hur ni hanterar konflikter?

RESURSER

- ❓ Har ni egna ekonomiska resurser, t.ex en egen budget?
- ❓ Har ni koll på er ekonomi?
- ❓ Har ni tillgång till en bra lokal och det material ni behöver?
- ❓ Finns det tid för er att träffas?

RELATION TILL ELEVERNA

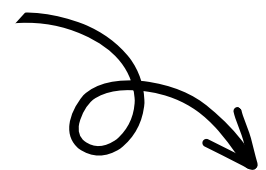
- ❓ Tänker ni på att kommunicera ut era beslut till eleverna på skolan?
- ❓ Finns information från er lättillgängligt för eleverna på skolan?
- ❓ Vet ni hur ni ska marknadsföra er?
- ❓ Har ni bra kontakt med klasser/klassråd? Har eleverna på skolan förtroende för er och vänder de sig till er om de har frågor eller vill förändra något?

RELATION TILL SKOLPERSONAL

- ❓ Får ni stöd av lärare, eller annan skolpersonal, när ni behöver det?
- ❓ Finns forum för inflytande där elever, lärare och skollledning möts?
- ❓ Är er rektor tillgänglig och öppen för era åsikter och förslag?

Härligt! Nu har ni samlat in information om hur er elevförening arbetar och fungerar idag! Nästa steg är att jobba vidare med de framgångsfaktorer som kan göra elevföreningen ännu bättre.

Del 2: Hur elevföreningen kan bli mer framgångsrik

Del 2: Hur elevföreningen kan bli mer framgångsrik!

Metoderna i del 2 är kopplade till framgångsfaktorerna. Elevernas riksförbund har tagit fram dem för att ni så enkelt som möjligt ska kunna driva en elevförening som fungerar, syns och påverkar på skolan. Använd dem gärna så att ni känner att det passar er elevförening.

FUNGERANDE GRUPP

Känner alla i gruppen varandra?

Lägg tid på att göra aktiviteter så att ni lär känna varandra bättre! Man kan exempelvis göra samarbetsövningar för att bättra sin gruppdynamik (ex. kan ni göra en varje möte).

Om ni vill ha inspiration till olika samarbetsövningar ni kan använda, kolla in "Metodbanken" som ni hittar i Materialbank på vår hemsida.

Samarbetar gruppen?

Dela gärna ut ansvarsområden, men se till att alltid ha avstämningar så att alla är inkluderade i föreningens arbete. Ibland kan det finnas många olika åsikter om hur till exempel ett projekt ska göras i en grupp, det gör inget! Låt alla komma till tals och spara olika idéer i ett dokument eller i en idélåda.

Är det utvecklande att vara med i elevföreningen?

- **Omfördela regelbundet ansvarsområden** i ert arbete så att alla får chansen att prova nya saker (till exempel att jobba med projekt eller ta hand om ekonomin)
- **Utbilda er!** Till exempel genom att boka en utbildning från Elevernas riksförbund eller delta på våra nationella träffar.
- **Låt alla i gruppen sätta upp personliga mål** för det kommande året (till exempel "jag vill bli bättre på att leda möten"). Utvärdera målen i slutet på varje termin.

Får alla i elevföreningen föra fram sina åsikter och höras?

Diskutera ämnen ni tar upp i mindre grupper så att alla får komma till tals och försök få alla att säga någonting under era möten.

Att börja varje möte med en "runda" är ett bra sätt att bryta tystnaden. Låt alla svara på en fråga, till exempel "Hur är läget?".

Gör det möjligt att föra fram idéer och åsikter anonymt. Ni kan till exempel ha en förslagslåda (en fysisk eller digital som ett digitalt formulär) eller anonyma omröstningar.

Känner alla i elevföreningen engagemang inför sitt uppdrag?

- **Diskutera tillsammans** vad ert uppdrag innebär och se till att alla förstår vad det innebär att sitta i er elevförening.
- **Gå igenom vad alla i gruppen känner sig extra bra på** och diskutera hur det kan användas i elevföreningens arbete. Se till att alla får möjlighet att göra det de känner sig bra på i elevföreningens arbete.

STRUKTUR

Har ni tydliga gemensamma regler i föreningen?

Det är viktigt att tillsammans komma överens om riktlinjer för hur ni vill att stämningen i er grupp ska vara. Skriv gärna upp några spelregler för hur ni ska vara mot varandra. Ta även fram regler för ert arbete, hur ofta ni ska ses, vilka har rösträtt, vem gör vad osv. Det enklaste sättet för att göra det här är att skriva stadgar för er förening som bestäms om på årsmötet (det vill säga det möte när ni väljer ordförande, sekreterare osv.). Diskutera sedan stadgarna inför varje årsmöte för att se till att de följs och för att se om ni kan förbättra dem på något sätt.

Variera era möten! Ett möte kan ägnas åt brainstorm, nästa till att göra en plan för hur ni ska få fler att engagera sig i er förening! Ni kan använda "Metodbanken" och andra guider och mallar som ni hittar i Materialbank på vår hemsida.

Har ni regelbundna, fungerande och kreativa möten på ett sätt som passar er?

Planera in när ni ska ha och vad ni ska göra på nästa möte i slutet av varje möte så att ni alltid vet vad ni ska göra nästa gång. Det kan vara bra med olika personer i gruppen som planerar innehållet och leder era möten, så att alla får chansen att lära sig.

Fundera tillsammans över hur ni kan göra mötena så givande som möjligt. Behöver ni tydligare spelregler? Dagordning för varje möte? Kan ni byta miljö ibland för att få ny inspiration?

Vet ni varför er elevförening finns och vad ni vill uppnå?

- Bestäm minst ett möte om året där ni diskuterar och bestämmer varför er förening finns och behövs på skolan.
- Skapa en gemensam bild av vad elevföreningen ska sträva mot (till exempel en vision eller drömbild).
- Skriv en verksamhetsplan för det kommande året. En verksamhetsplan är exakt vad det låter som. En text med allt ni planerar att genomföra under året.
- Utvärdera hur ni följt verksamhetsplanen på årsmötet varje år genom att göra en verksamhetsrapport, det vill säga en beskrivning av vad ni har gjort under året.

Tar föreningen beslut på ett demokratisk sätt?

Se till att alla med rösträtt har möjlighet att påverka beslut, ett bra sätt för det är att ha omröstningar i olika frågor så ofta som möjligt. Ge också alla möjlighet att ha ordentlig kunskap om frågorna som ska diskuteras på era möten, till exempel genom att maila ut en dagordning i förväg. Det kan också vara bra att pausa och se att hänger med om någon under mötet verkar förvirrad eller osäker över det som diskuteras.

KUNSKAP OCH KOMPETENSER

För att ni ska kunna arbeta för att alla elever på er skola ska ha det så bra som möjligt så är det viktigt att ni i elevföreningen vet vad elever har för rättigheter. Planera in ett eller två möten där ni läser på om elevers rättigheter! Då lär ni er mer om vad ni kan påverka.

Vi har utbildningar i elevers rättigheter!

Prata med din lärare och fråga om det skulle vara en möjlighet för er!

Känner ni till vilka rättigheter ni som elever har?

Som elever har ni rättigheter. Som elever och som barn så är ni skyddade av lagen eller snarare - av fler lagar och regler. Lagarna finns för att säkra era rättigheter, skydda er från faror och risker samt se till att ni tas på allvar och respekteras.

Nedan har vi några tips på var ni kan läsa mer om vilka rättigheter ni har.

På Skolverkets hemsida skolverket.se hittar ni alla regelverk som styr skolan. Genom att läsa dem får ni kunskap om vad elever har rätt till:

- Skollagen
- Grundskoleförordningen och gymnasieförordningen
- Läroplanen för er utbildning

På riksdagens hemsida riksdagen.se hittar ni alla lagar som exempelvis diskrimineringslagen.

På Diskrimineringsombudsmannens hemsida do.se hittar ni mer om hur diskrimineringslagen används i praktiken. Där kan ni läsa om hur den skyddar er från att bli orättvist behandlade och de sju diskrimineringsgrunderna samt att det är nolltolerans mot all form av diskriminering i skolan.

På UNICEFs hemsida unicef.se hittar ni bland annat information om barnkonventionen. Det är vill säga FN:s konvention om barnets rättigheter och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. 196 länder har skrivit under och förbundit sig att följa reglerna. Barnkonventionen är svensk lag sedan 2020 och gäller därmed även i skolan.

På **Arbetsmiljöverkets hemsida** av.se hittar ni regler och lagar om arbetsmiljön, t.ex. arbetsmiljölagen. I den kan ni läsa om hur er fysiska och psykosociala arbetsmiljö på skolan ska se ut. Elevskyddsombuden på skolan har i uppdrag att ha extra koll på arbetsmiljön, men det är bra att även andra former av elevföreningar på skolan såsom elevråd och elevkårer vet om att det finns regler och lagar som skolan måste förhålla sig till.

10 rättigheter som ni som elever har rätt till:

1. Rätt till stöd: du ska få den hjälp du behöver för att lära dig, utvecklas och må bra i skolan.
2. Rätt till en bra arbetsmiljö: du ska ha studiero, inte känna dig stressad eller bli illa behandlad. Skolans lokaler ska vara bra, till exempel ha bra ventilation och temperatur.
3. Rätt till trygghet: du ska kunna känna dig trygg på alla ställen i skolan, till exempel på toaletter och i omklädningsrummen. Du ska känna dig trygg bland andra elever och skolpersonal.
4. Frihet från kränkningar och diskriminering: ingen ska behandla dig dåligt eller orättvist.
5. Rätt till inflytande och delaktighet: du har rätt att säga vad du tycker om skolan, både undervisningen och arbetsmiljön, och du ska bli lyssnad på.
6. Rätt att organisera sig: du ska få möjlighet och stöd att engagera dig i elevråd, elevkårer eller andra organisationer som styrs av elever.
7. Rätt till info om betyg och kunskapskrav: du ska veta vad som krävs av dig i skolan och du har rätt att veta varför du har fått ett visst betyg.
8. Rätt att utvecklas utifrån din egen förmåga: du ska kunna utvecklas så långt som möjligt utifrån dina egna förmågor och förutsättningar.
9. Rätt till likvärdig undervisning: du ska få en bra undervisning oavsett var du bor, vem du är eller var du kommer ifrån.
10. Rätt till elevhälsa: du ska kunna besöka skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Du ska få möjlighet till hälsobesök och syn- och hörselundersökning.

Behöver ni hjälp eller har frågor om sånt som kommer upp i skolan och ni inte vet var ni ska vända er? **Kontakta oss via eleversratt@elevernasriksforbund.se så hjälper vi er.**

Vet ni hur ni ska gå från idé till verklighet med ett projekt?

Om ni har en idé för ett projekt kan ni börja med att tillsammans bestämma vad ni vill att resultatet ska bli. Lägga gärna tid på att skapa en tydlig plan (projektplan) för vad som ska göras, när det ska göras (aktivitetsplan), hur det ska göras och vem som gör vad. Ju mer noggrant ni planerar desto bättre. Bestäm också en eller flera som har huvudansvar för projektet.

Och glöm inte! Ta reda på vad det skulle kosta att genomföra projektet. Se över hur mycket pengar ni har och fundera på om ni behöver skaffa mer pengar eller om ni kan planera om för att kunna genomföra projektet.

Kolla in "Projektplan" och "Metodbanken" som ni hittar i Materialbank på hemsidan för att få tips om hur ni kan planera!

Har ni kunskap om hur ni kan bedriva påverkansarbete på skolan?

Om ni kommer på någonting ni vill förändra eller påverka på skolan så är det viktigt att ni vet vem det är ni ska föra fram era åsikter till.

- Börja med att diskutera vilka påverkansfrågor ni vill driva. Skriv sedan upp argument ni kan använda i ert påverkansarbete.
- Ta reda på vem som bestämmer vad i skolan och i kommunen ni bor i. Är det rektorn ni ska försöka få ett möte med, eller är det någon som arbetar på kommunen?

Kom ihåg att ha överlämningar med den nya styrelsen!

- Var noga med att dokumentera allt som elevföreningen gör så att ni kan spara och föra vidare information till nästa grupp som tar över i elevföreningen (till exempel genom protokoll på möten, projektplaner och dagordningar).
- Skapa en tydlig plan för hur ni ska ha överlämningar mellan gammal och ny styrelse.
- Se till att elevföreningen har medlemmar från alla olika årskurser så att alla inte slutar samtidigt.

Lägg ert årsmöte på våren så kan den gamla styrelsen lära upp den nya. Ni kan också läsa mer om överlämning och styrelsearbete i "Styrelsehandbok" som ni hittar i Materialbank på hemsidan.

Har ni kunskaper om hur ni hanterar konflikter?

Diskutera vilka konflikter som kan uppstå inom er grupp, prata om varför det uppstår konflikter och hur ni ska lösa eventuella dem. Det kan vara bra att skapa en plan för hur ni ska gå tillväga om en konflikt uppstår. Kanske finns det någon i gruppen som alla kan vända sig till eller kan ni ta hjälp av någon utanför er grupp?

RESURSER

Har föreningen egna ekonomiska resurser?

Hur ser er ekonomi ut, får ni in pengar på något sätt? Kolla om ni kan söka pengar från stipendier eller fonder. Det kan vara lättare än ni tror! Det finns också de projekt som även ger er pengar, exempelvis genom att sälja fika eller driva caféet på skolan.

Har föreningen koll på sin ekonomi?

- Välj en kassör som har huvudansvar för elevföreningens ekonomi. Tänk på att denna person inte får sitta på en annan post i föreningen till exempel får kassören och ordförande inte vara samma person.
- Skriv en budget och lär er hur ni ska följa upp den. Om ni behöver hjälp kan ni kontakta vårt kansli eller ta hjälp av någon annan som vet hur ni ska göra.
- Om ni behöver skapa ett bankkonto så kan ni kontakta oss, vi kan berätta hur ni ska göra!

Ni kan söka pengar för projekt från oss, genom Elevrådsfonden (villkor och exakta summor kan skifta från år till år) eller er kommun!

Har ni tillgång till en bra lokal och det material ni behöver?

Kolla med skolan om ni kan få tillgång till ett eget rum där ni kan ha era möten. Om det inte går så kan ni se till att alltid boka lokal i god tid innan ni ska ha möte. Kolla också om det är något speciellt material ni behöver för att kunna genomföra ert arbete.

RELATION TILL ELEVERNA

Finns information från elevföreningen lättillgänglig för eleverna?

Diskutera hur ni enklast når ut med information till de andra eleverna på skolan. Är det via en officiell Instagram som elevföreningen använder? Mail? Digital plattform ni använder i skolan? Lappar i skolan?

Var konsekventa i vilka kanaler ni använder så att eleverna vet var de ska leta efter information. Se till att medlemmarna i elevföreningen sprider information i sina klasser.

Vet ni hur ni ska marknadsföra er?

- Det är viktigt att ni kommunicerar ut en samlad bild av ert uppdrag. Till exempel att er förening arbetar för att alla elever ska trivas bättre, eller att ni finns för att föra elevernas röst i skoldemokratin. Kom överens om och skapa en identitet för er förening som ni kan sprida på skolan.
- Skapa en logga för er förening! Med en logga kommer alla förstå att det är ni som är avsändaren. Använd loggan på lappar, tröjor, sociala medier med mera.
- Genomför många aktiviteter så att ni syns!
- Använd klasserna/klassråden för att hitta engagerade personer som kan vara intresserade att vara med i föreningen, driva ett projekt eller sitta i ett utskott.
- Gå ut i klassrummen och presentera er i början av varje termin.

Visa upp vad ni gör! Skapa konton på sociala medier!

Har eleverna på skolan förtroende för er och kontaktar er om de har frågor?

Detta är superviktigt att veta! Genomför olika undersökningar så att ni får med alla elevers perspektiv i ert arbete. Ha också en tydlig kanal där de andra eleverna kan kontakta er och lyfta frågor eller berätta om saker de själva vill förändra (till exempel en frågelåda, en mail eller en officiell Instagram som elevföreningen använder).

RELATION TILL SKOLPERSONAL

Får ni stöd av vuxna på skolan när ni behöver det?

Boka in ett möte med personalen på skolan som är kopplade till er, där ni gemensamt går igenom hur ert samarbete ska fungera. Till exempel kan ni diskutera vilka rättigheter ni har, att er organisering ska ägas av eleverna, hur skolpersonalen kan stötta er och vilka forum ni ska ha för att diskutera frågor som berör alla på skolan.

Finns det fasta inflytelseforum där elever, lärare och skolläda möts?

- Ha regelbundna möten där alla har möjlighet att på lika villkor uttrycka sina åsikter och lyfta förslag.
- Turas om att leda mötena! Ha ett rullande schema där det ibland är elever som leder mötet, ibland skolläda och ibland lärare. Allt för att skapa en så bra balans som möjligt.
- Argumentera med tyngd! Ta med exempelvis protokoll från era möten eller elevundersökningar till mötena så att de vuxna tar era åsikter på allvar.

Är er rektor tillgänglig och öppen för era åsikter och förslag?

Ta tillsammans fram riktlinjer för hur dialogen mellan er och rektorn ska se ut. Om rektorn inte är tillgänglig, ha en annan person som ni kan vända er till med åsikter och tankar. Se också till alltid ge samma information till rektor/ansvarig vuxen. Här är det bra att välja en person med huvudansvar för kommunikationen.

KOLLA IN MATERIALBANKEN!

På vår hemsida har vi samlat massor med tips på hur ni kan lyckas bäst med ert arbete i er elevförening, före, under och efter ett årsmöte. Där hittar ni bland annat mall för kallelse till årsmöte och för årsmötesprotokoll. Även guiderna "Att driva elevförening", "Styrelsehandbok", "Metodbanken", "Projektplan", "Ebas-guiden" samt mycket mer. **Allt på [elevernasriksforbund.se/materialbank](https://www.elevernasriksforbund.se/materialbank)**. Vi kan också hjälpa er i ert arbete med elevföreningen och för att stötta er organisering på skolan. Boka en utbildning eller Demokratiforum!

FRÅGOR?

Kontakta vår medlemssamordnare via medlemskap@elevernasriksforbund.se eller **070-718 88 09**.

